

Ag dul i ngleic leis an difreálach pá idir na hinscní: Gníomhaíochtaí na gcomhpháirtithe sóisialta agus rialtais

Executive summary

Achoimre feidhmiúcháin

San Eoraip, seasann an difreálach pá idir na hinscní ag thart ar 17.6%, rud a chiallaíonn go bhfuil pá in aghaidh na huairé na mban ar an meán beagnach aon chíigiú níos lú na pá na bhfear (Eurostat, 2007). Mar sin féin, ní thógtar difriochtaí sna huairéanta oibrithe, cineálacha difriúla conarthaí, s.rl. san áireamh san fhiúr seo in aon chor. Is féidir an difreálach idir na hinscní a mhíniú don chuid is mó sa chaoi ina gabhann mná níos minice faoi obair pháirtaimseartha, sosanna gairme níos faide (a laghdaíonn fad iomlán a dtaití oibre), obair i dtionscail ar phá níos ísle agus in earnálacha ar phá íseal le hionadaíocht agus cumhacht mhargála comhchoiteann níos lú. Is iad seo roinnt de na príomhdhifriochtaí atá fós i réim idir fhostaíocht na bhfear agus na mban.

Tarraingíonn an tuarascáil seo ar thaighde cainníochtúil agus cáilfochtúil chun forbhreathnú a thabhairt ar an gcás maidir leis an difreálach pá idir na hinscní ar fud Ballstáit an AE. Aithnítear beartais agus tionscnaimh eisithe ag na rialtais náisiúnta agus na comhpháirtithe sóisialta a bhfuil sé mar aidhm acu dul i ngleic leis an difreálach pá idir na hinscní agus leagtar béis ar roinnt tionscnamh deachleachtais atá tógtha ag cuideachtaí sa réimse seo.

Cúrla beartais

Tá an cheist maidir le comhionannais pá idir fhir agus mhná ar chlár oibre polaitiúil na hEorpa le mórán blianta anuas. Ceann de chuspóirí Straitéise Fostaíochta na hEorpa 2003 ba ea 'laghdú suntasach sa dhifreálach pá idir na hinscní i ngach Ballstát a bhaint amach faoi 2010'. Mhol sé cur chuige ilghnéitheach chun dul i ngleic leis na tosca bunúsacha laistiar den difreálach pá idir na hinscní, lena n-áirítear deighilt earnála agus ghaarme, difriochtaí san oideachas agus san oiliúint, chomh maith le rangú poist agus córais phá. Sa bliain 2006, d'eisigh an Coimisiún Eorpach Cumarsáid ar chomhionannas inscne, 'A Roadmap for equality between women and men 2006–2010' [Plean oibre don chomhionannas idir mhná agus fhir 2006–2010], le Cumarsáid eile ar 'Tackling the pay gap between women and men' [Ag tabhairt aghaidh ar an difreálach pá idir mhná agus fhir] á leanúint sa bliain 2007.

Leag Treoirlínte Fostaíochta Chomhairle 2008 de chuid an Aontais Eorpáigh béis ar an tábhacht do Ballstáit tabhairt faoi 'gníomhaíocht dionghbáilte chun rannpháirtíocht bhaineann a mhéadú agus difréalaigh idir na hinscní i leith fostaíochta, difhostaíochta agus pá a laghdú'. Le déanaí, i mí Feabhra 2010, ghlac Parlaimint na hEorpa le rún ar chomhionannas idir mhná agus fhir san Aontas Eorpach, a mhól comhionannas inscne a phríomhshruithe i bpleannanna Eorpacha, náisiúnta agus idirnáisiúnta maidir le téarnamh eacnamaíoch.

Príomhtháitail

Léiríonn mapáil de staidéir taighde náisiúnta ar an difreálach pá 'coigeartaithe' idir na hinscní go bhfuil leibhéal sa réimse ó 4% sa Danmhairg go 30% sa Chipir. Tá na figiúirí curtha in oiriúint chun difriochtaí breathnaithe a chur san áireamh, cosúil le leibhéal an oideachais agus taithí an mhargaidh saothair, chomh maith le tréithe poist agus cuideachta, a d'fhéadfadh an difreálach a mhíniú. Fuarhas gurb é an ghné idirdhealaitheach – nach féidir a chur i leith na gnéithe breathnaithe – is cúis le difréalaigh pá idir na hinscní sa chuid is mó den difreálach pá neamhchoigeartaithe idir na hinscní sa Chipir, sa Phortaingéil agus san Iodáil. Léiríonn taighde le déanaí nach mbeadh coigeartú le haghaidh difriochtaí breathnaithe míthreorach ach amháin nuair a bhaineann sé leis an difreálach pá idir na hinscní a mhíniú agus dul i ngleic leis an leibhéal idirdhealaithe. Is éard atá i gceist ná deighilt chothrománach agus ingearach araon – nó an fhíric gur iondúil do mhná gairmeacha ar phá níos ísle a roghnú, síleálacha gloine a bhaint amach ina ngairmeacha, nó a gcuid post a fheiceáil mar chinn atá ar luach níos ísle – nithe a aithnítear go minic mar phríomhchúiseanna an difréalaigh.

Léiríonn taighde go bhféadfadh gníomhaíochtaí na gcomhpháirtithe sóisialta – trí chómhargáil láraithe nó bunú agus méadú na n-iúspáonna, mar shampla – an difreálach a chungú go suntasach. De réir staidéir na Gearmáine, is féidir cúig phointe céatadáin den difreálach a mhíniú nuair a áirítear faisnéis ar

chomhairle oibre a bheith sa chuideachta sna meastachán. Le haghaidh Éire, tá leas bainte ag mná snas margáil saothair lánaimseartha agus páirtaimseartha as margál phá láraithe agus comhtháthú an chomhaontaithe náisiúnta pá, fad is atá comhghaoil idir bhallaíocht ard cheardchumainn i measc fir agus dhifréálach pá níos leithne.

Tá a thuilleadh léiriú déanta ag taighde go dtugann ról insneacha i gcúram leanáí míniú ar chodanna breise den difréálach: áitíonn staidéar na hEastóine go laghdaíonn gach leanbh a bhíonn ag bean a tuilleamh faoi 3.6%, cé nach gcuirtear isteach ar fhir sa bhealach céanna. Tá fad sosanna gairme, áfach, ríthábhachtach: sa Ghearmáin, mar shampla, fuarthas go gcúngáíonn an difréálach pá idir na hinscní chomh beag le 6% má fhilleann bean ar obair lánaimseartha ó shaoire thuismitheoirí laistigh de dhá mhí dhéag, i gcomparáid le 14% do mhná a fhilleann ó shaoire thuismitheoirí tar éis trí bliana nó níos mó.

Áirítear reachtaíocht ar leith (mar shampla, san Iodáil nó i Luchsamburg) i dtionscnaimh rialtais chun dul i ngleic leis an difréálach pá go díreach, chomh maith le cruthú comhlachtaí monatóireachta (mar shampla, Lønkommissionen na Danmhairge) nó cruthú tacaiochta reachtaíoch le haghaidh cómhargála, mar atá sa Fhrainc, áit a thacaíonn an dlí Génisson le plean na gcompháirtithe sóisialta an difréálach pá idir na hinscní a dhíothú faoin mbliain 2010. Baineann nádúr indíreach le formhór na dtionscnamh tuairiscithe eile agus glacann siad leis an gcomhionannas inscne go ginearálta. Sula ndéanfar comhtháthú ar threoir athbhreithnithe an AE ar shaoire thuismitheoirí, tá reachtaíocht ar leith glactha ag mórán tiortha a thacaíonn le comhroinnt chothrom a dhéanamh ar na freagrachtaí a bhaineann le cúram leanáí trí dhíriú ar ról na n-aitreacha, nó tá iarracht déanta acu méadú a dhéanamh ar agus tacú le rannpháirtíocht bhaineann tar éis saoire mháithreachais.

Tá túis curtha ag mórán ceardchumann agus eagraíochtaí fostóirí le tionscnaimh atá ceaptha chun dul i ngleic leis an gceist maidir le neamh-chomhionannas pá agus deighilt inscne. Is iad is tábhacataí ina measc seo ná gniomhaíochtaí dírithe ar mhonatóireachta dhéanamh ar an difréálach agus feasacht a spreagadh, i measc baill agus compháirtithe chomh maith leis an bpobal níos leithne. Nuair atáthar ag dul i ngleic leis an gceist ar chomhionannas pá i gcómhargáil, tá ról ríthábhachtach ag na compháirtithe sóisialta chun an difréálach a chungú. Chomh maith le ráitis agus comhaontuithe compháirteacha ar phá cothrom, tá athbhreithniú ar scéimeanna rangaithe poist – chun dul i ngleic le hidirdhealú féideartha i rangú gairme – tar éis a bheith ar an gclár oibre i roinnt tiortha.

Sna tiortha Nordacha ach go háirthe, d'aontaigh na compháirtithe sóisialta ar thionscnaimh chun dul i ngleic le pá in earnálacha le difréálach pá níos airde idir na hinscní. Mar shampla, sa tSualainn, soláthraíonn 'ciste' pá um chomhionannais inscne

tuarastal breise d'fhostaithe ar phá íseal a thagann ó rannfócaíocht iofcha ag na fostóirí. Fad is a bailfodh cistí de réir comhaontaithe lárnaigh, tharla dáileadh chuig ionaid oibre le difréálach pá níos airde idir na hinscní faoi mhargál áitiúil.

Leideanna beartais

- Ba chóir gur mórchúis imní é deighilt a shárú in ionadaíocht na gceardchumann do na compháirtithe sóisialta. Is cosúil go n-éilíonn forleithne níos ísle de cheardchumainn in earnálacha faoi cheannas mhná agus ar phá íseal straitéisí difríula san earcaíocht, nó pacáistí ballraíochta dírithe go speisialta ar mhná.
- Léiríonn taighde gur ceist í pá cothrom do cheardchumainn don chuid is mó, le fostaithe agus cuideachtaí ag tabhairt i bhfad níos lú airde ar an ábhar. Tá sé soiléir go bhfuil ról tábhacataí ag an mbainistíocht, ní hamhán maidir le cothromas pá, ach atmaisféar a ghiniúint atá fabhrach i leith freagrachtaí cúram agus dul chun cinn gairme a chomhroinnt go cothrom d'fhir agus do mhná araon.
- B'fhiú do compháirtithe sóisialta náisiúnta agus idirearnálacha coinneáil le cur ar chumas na gcompháirtithe sóisialta earnála an cheist maidir le pá cothrom a chur ar an gclár oibre sna hearnálacha gur cúram dóibh agus ar fud na n-earnálacha uile.
- I dtíortha ina bhfuil cómhargáil láraithe, níl difríochtaí pá idir na hinscní chomh forleathan sin. D'fhéadfadh compháirtithe sóisialta i dtíortha ag feidhmiú i gcomhthéacsanna cómhargála eile – cosúil leo sin le margál ag leibhéal na cuideachta den chuid is mó – áfach, glacadh le cuid de na buntáistí a bhaineann le margál láraithe trí threoiríntí coiteanna do chómhargáil inscne-íogair a sholáthar dá mbaill faoi seach ag leibhéal an ionaid oibre.
- Tá ceist na deighilte cothrománaí lánach go fóill: níor tugadh mórán tuairisce ar thionscnaimh a dhíriónn go sainríte ar rogha gairme, earnála agus gairme beatha mhná. Dá spreagfaí feasacht ar an gceist seo i measc daoine ag aois óg agus dá gcuirfi gairmeacha beatha agus earnálacha i láthair do mhná agus d'fhir óga ar bhonn neodrach ó thaobh inscne de, d'fhéadfaí cabhrú chun dul i ngleic leis an bhfadhb ag na fréamhacha.

Tuilleadh faisnéise

Tá an tuarascáil, *Government and social partner actions to address the gender pay gap* [Gníomhaíochtaí na gcompháirtithe sóisialta agus rialtais chun dul i ngleic leis an difréálach pá idir na hinscní], ar fáil ar líne ag <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1018.htm>

Christine Aumayr, Oifigeach Taigdhe
cau@eurofound.europa.eu